

Innspill til Storfjord Krafts planer om utbygging av smakraftverk og ytterligere utvidelse av Skibotn kraftverk

Av: Kitdal Jeger og Sportsfiske Forening (KJSF)

Bilde 1. Caccjavri i front og Goldajavri i bakgrunn. Vei til bunkeranlegg ses på venstre side av vannet.

Navn på organisasjon: Kitdal Jeger- og Sportsfiske Forening (KJSF)	Kontaktperson: Odd Geir Fagerli	
Adresse: Kitdal	Postnr.:9046	Poststed: Oteren
E-post: kjsf71@gmail.com		
Organisasjonsnummer (iht Brønnøysundregisteret): 993288926		

Kitdal Jeger og Sportsfiske Forening (KJSF)

Kitdal Jeger og Sportsfiske Forening (KJSF) ble etablert i 1971. Vårt virkeområde har siden oppstarten vært Kitdalen med tilstøtende daler, Stordalen, Sjørdalen, Midterdalen, Norddalen og omkringliggende fjellområder. Vårt virkeområde strekker seg fra Kitdalen, over fjellet og ned til Treriksrøysa-Veltvannet i Breidalen. Bilde 2 viser foreningens virkeområde.

Oppsett av høringsinnspillet.

Denne høringsuttalelsen har litt bakgrunns informasjon, en generell del som omtaler konsekvenser, og gjennomførte og planlagte inngrep. Videre omtales noen generelle mangler ved søknaden og noen alternative forslag til løsninger. Så omtales de omsøkte tiltak som i hovedsak berører vårt virkeområde, og som påvirker foreningens arbeid og innbyggernes bruk av nærområdet. Hvert enkelt tiltak vil bli omtalt hver for seg.

Vi vil sette opp høringen til hvert enkelt tiltak etter følgende mal:

1. Tiltakets navn
2. Vesentlige mangler.
3. Fordeler og ulemper.
4. Utbyggingsalternativer.
5. Avbøtende tiltak.
6. Konklusjon.

Til slutt kommer vi med noen betraktninger omkring søkerens tillit eller mangel på tillit. Og helt bakerst ligger et utdrag fra «*Rettsbok for Lyngen Herredsrett*».

Bakgrunnsinformasjon som vi mener har betydning for de nye utbyggingsplanene.

Tidligere utbygginger i Storfjord, og innvilgede konsesjoner.

Den første utbyggingen som ble gjennomført i Skibotn/Kitdalsfjellene var i en tid hvor det var kraftmangel i Norge og hvor samfunnsøkonomiske hensyn måtte prioriteres. I dag er ikke dette lengre tilfelle og vi må se på Storfjord krafts utbyggingsplaner ut i fra reine bedriftsøkonomiske hensyn. Dette betyr etter KJSF sin oppfatning at negative miljøeffekter må vektlegges på en helt annen måte i dag når man vurderer omsøkte utbygginger.

Vi vil også påpeke at tidligere berørte vassdrag som er markert som «*inngrepsnære*» ihht INON ikke automatisk skal regnes som sterkt berørt. Etter spørsmål fra Ordføreren i Storfjord til NVE under folkemøtet på Brenna 8 mars 2016, fikk vi opplyst at vassdrag som har reetablert seg og stabilisert seg etter ny vannstand, skal regnes som urørt natur i forbindelse med nye utbygginger. Det vil si at dagens kart som framkommer på Miljødirektorates hjemmesider må sies å være mangelfulle.

I tillegg må andre naturinngrep tas med i vurderingen når omsøkte tiltak vurderes. Går man tilbake i tid så bygde Tyskerne Lyngenlinja i Storfjord, som innebar etablering av veier og bunkere i fjellet. Alle sidedalene til Kitdalen var viktig i denne tankegangen, og har et omfattende nettverk av anlegg som i dag har status som verneverdig krigshistorie. Denne tankegangen adopterte det norske forsvar i stor grad under den kalde krigen og etablerte Frøyanlegget, som er et utstrakt bunkeranlegg fra Balsfjord grense i sør og til Falssnes i nord. Her er også sidedalene til Kitdalen svært berørt. Her finns også en linkstasjon godt synlig på høyfjellet i samme område.

Statkraft sin 132kV kraft linje krysser Signaldalen, kommer over Åsen og går gjennom området øverst i Kitdalen og over et i utgangspunktet lite berørt fjellområde mellom Norddalen og Skibotndalen. Den nye planlagte 420 kV kraftlinja mellom Balsfjord og Hammerfest vil være betydelig større og følger samme trasé paralelt med 132kV linja. Disse to linjene tilsammen båndlegger en rydde trasé på vel 70 meter.

Den totale belastningen naturen i Storfjord er utsatt for må vektlegges i stor grad. Hvert enkelt kraftverks inngrep kan ha mindre negative konsekvenser, men når man ser alle utbygginger under ett, både utbygde, innvilgede og omsøkte tiltak så vil nesten alle vassdrag i Storfjord være berørt. Kun mindre bekker vil ligge igjen som uberørte.

Vi ønsker å liste opp berørte områder under for å synliggjøre omfanget av utbygginger i Storfjord.

Kraftverk i drift og berørte vann og vassdrag:

1. Skibotn kraftverk som ble bygd i årene 1977-80 berørte følgende:
 - a. Galgo (tappes)
 - b. Rieppi (tappes og forringet som fiskevann)
 - c. Roggi
 - d. Didnuelva (tørrlagt)
 - e. Skibotnelva (tilnærmet tørrlagt i øvre del)
 - f. Signaldalselva (reduisert vannstand)
 - g. Kitdalsleva (reduisert vannstand)
 - i. Sjørdalselva (tilnærmet tørrlagt og ødelagt som sjørøyeelv)
 - h. Govdajavri (tappes ned 24 meter og ødelagt som fiskevann)
 - i. Caccavannet (utfisket og preget av tunellmasser og vei)
 - j. Sjørdalsvannene (utfisket og preget av tunellmasser og vei)
 - k. Halørdalselva (overført til Govda)
 - l. Breidalselva (tilnærmet tørrlagt)
 - m. Stordalselva (reduisert vannstand)
 - n. Lavkadalen (regulert vann og bebyggd med vei)
2. Bentsjordelva småkraftverk
3. Mortendalselva småkraftverk
4. Bergelva småkraftverk

Kraftverk gitt konsesjon, men ikke utbygd:

5. Elsneselva småkraftverk
6. Kjeldalselva småkraftverk
7. Vassdalselva småkraftverk

Omsøkte nye tiltak, under behandling:

8. Innerelva småkraftverk
9. Tverrdalselva kraftverk
10. Paras småkraftverk
11. Stordalen kraftverk
12. Govdaoverføringene
13. Viessogasoverføringen
14. Poikkiharjut II
15. Rovvejok småkraftverk

Konsekvenser av gamle og nye utbyggingsplaner.

Fiskeribiologiske konsekvensene av Skibotn kraftverk

Som nevnt i den forrige høringsuttalelsen KJSF sente inn, så ble vatnene i og rundt Govdajavri hardt beskattet med garn av anleggsarbeidere knyttet til kraftutbyggingen, og til dels av personer som deltok i forsvarrets utbygging av forsvarsverk i området noen år senere. Det omfattende garnfisket førte til at storfisken ble fisket ut og vi fikk overtallige bestander av småvokst røye (overbefolkning) i og rundt Govdajavri. Govdajavri som var det beste røyevatnet i området ble med sin regulerings høyde på 24 m totalt ødelagt som røyevatn.

Ødeleggelsene kan tilskrives mye partikulære masser i vatnet, som primært skylles leire i strandsonen som vaskes ut ved opp og ned regulering av vatnet. Denne tilstanden har vedvart siden utbyggingen og man antar at det vil ta over 100 år for at leirmassene er vasket ut. Nedtrapping av strandsonen og partikulært materiale bidrar til en redusert primærproduksjon med ca. 90%, som igjen fører til dårligere vekstforhold for fisken. Videre vil fisken som er igjen få jordsmak som skylles jordbakterier (Blågrønnbakterier, også kalt for cyanobakterier), som produserer lavmolekylære avfallsstoffer som binder seg i fiskens fettvev (f.eks. geosmin) som igjen gir jordsmak i fisken. Dermed er resterende fiskebiomasse ikke egnet som matfisk.

Silt og lavpartikulære partikler kan også forårsake gjellebetennelse hos røye, som vil gi fisken redusert helse og kraftig forringing av dyrevelferd, og i verste fall føre til død. Den nye Dyrevelferdsloven (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97>) sidestiller fisk med pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, tiftokreps, blekksprut og honningbier. I den nye loven legges det vekt på at dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger. I loven heter det blant annet at "enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal varsle Mattilsynet eller politiet.

Foreningen mener at den nye Dyrevelferdsloven også gjelder for pågående regulering av Govdajavri samt de nye tiltakene som er tenkt gjennomført. KJSF krever at derfor at Mattilsynet koples på saken angående overnevnte problemstilling.

Bilde 3. Utvasking i Govdajavri som følge av ned tapping.

Nest etter Govdajavri gikk utbyggingen hardt utover Caccajavri, Sjørdalssmåvannene og Oksefjellvannene. I samtlige av disse vatnene fikk vi overtallig bestander av småvokst røye (tusenbrødre). I tillegg til et hardt garnfiske kan det også være andre faktorer som har bidratt til denne negative effekten. Halordalsvatnet (som TK omtaler som Boikiharjojavri) ble ledet over til Sjørdalssmåvannene og videre over til Caccajavri og Govdajavri. Halordalsvatnet (878 moh) er et brepåvirket vatn med svært lave temperaturer. Tilførsel av vann med lave temperaturer vil påvirke primærproduksjon i vann som Caccajavri som allerede har en marginal primærproduksjon. De nye planene vil forsterke effekten med nedkjølt vann, i tillegg til å overføre både fisk og mikroorganismer til nedenforliggende vann.

Videre førte boreslam fra tunneluttak fra Halordalen til dårlig vannkvalitet i både Sjørdalssmåvannene og Caccajavri. Også dette vil vi få en gjentakelse av ved at det er planlagt å drive en ny tunell fram til Fiskelausvann.

Sjørdalselva fikk strekt redusert vannstand noe som førte til en dramatisk nedgang i sjørøyebestanden, hvor sjørøye etter redusert vannføring ikke klarer å nyttiggjøre seg øvre delen av elva (som utgjør 60% av Sjørdalselva sin lengde). Sjørdalselva var et av de viktigste oppvekstområde for sjørøya før utbyggingen. Også Kitdalselva fikk redusert vannføring. Ved en videre utbygging og tørrlegging av Viessogas så vil også Norddalselva ødelegges om røyeelv, og sjørøya har i praksis ikke flere plasser å gyte slik at yngel kan vokse opp.

De siste 15-20 årene har Fylkesmannen i Troms hatt en svært restriktiv holdning i forhold til å sette ut fisk for å kompensere for skader etter kraft utbygginger. KJSF har også et inntrykk av at Fiskeforvalteren i Troms i liten eller ingen grad har vist interesse for å følge opp vilkårene

som er satt «Rettsbok for Lyngen Herredsrett, sak nr: 28/76B». Der står det i konsesjonsbestemmelsene punkt 16 II A at regulant: «*pålegges å sette ut fisk for å kompensere for ødelagt produksjonsområde*». Denne svikten fra myndighetenes side fører til at regulanten relativt enkelt kan la være å følge konsesjonsbestemmelsene, og unngår derfor av økonomiske hensyn å bruke penger på å rette opp skadene som er påført.

Planenes negative effekter på småvilt og botanikk:

Virkingen på det botaniske miljøet langs vassdrag vil være svært kompleks ved reguleringa av elver. Planter som er avhengig av kontinuerlig vannsprut og planter som vokser langs vassdrag pga tilgang på mye, og næringsrikt vann vil i stor grad forsvinne. Dette vil i neste omgang forplante seg oppover i økosystemet til høyere arter som beiter på disse plantene. Det er kjent at planter som vokser langs slike vassdrag i høyfjellsområder er av en svært næringsrik karakter, og lokalt uhyre viktig for småvilt som lever i disse områdene.

Planenes negative effekter på naturopplevelsen:

Da nytt forslag til «Lov om motorferdsel i utmark» var ute på høring i 2008, var hovedargumentene for å stramme inn bruken av snøskuter behovet for rekreasjon i uberørt natur. Man mente fra myndighetenes side at lyden og ikke minst synet av en snøskuter ville forringe naturopplevelsen for storparten av befolkningen som søkte ut i naturen. Når det gjelder visuell forurensing så må man anta at tørrlegging av elver og bygging av inntaksdammer o.l. må ha en enda strengere vurdering. Dette fordi det representerer en permanent endring av naturbildet.

Under og etter TKs utbygging i 1979 ble naturen i Kitdalsfjellene kraftig forringet, og for mange for alltid ødelagt. I tillegg gjennomførte Forsvaret en storstilt utbygging av bunkere som en del av Frøy anlegget på midten av 1980-tallet. Flere av disse bunkerne ligger i Norddalen, Midterdalen og oppe ved Caccajavri. Kraftlinja Balsfjord – Hammerfest går også gjennom Kitdalen – Nedre del av Midterdalen og Norddalen, og den nye kraftlinja vil komme parallelt med denne igjen. Totalbelastningen på naturen i dette området begynner nå å bli så veldig stor, og NVE må i sin vurdering ta alt av utbygginger i betraktning, og ikke bare inngrep som er knyttet til kraftutbygging.

I framlagte planer vil ikke naturopplevelsen i og rundt Govdajavri endres noe spesielt i forhold til dagens situasjon. Men KJSF mener at man her har en unik mulighet til å forbedre dette ved relativt enkle inngrep som beskrevet lengre ned i dette dokumentet. Naturopplevelsen i fjellet vil i så tilfelle bli merkbart forbedret.

Generelle vesentlige mangler ved Storfjord krafts søknad.

Miljøfaglig utredning har utarbeidet rapporten om naturmangfold, og her mener vi arbeidet er mangelfullt. Spesielt feltarbeidet i forkant bør det sås tvil om. Det er gjennomført 3 fotturer mellom 16 og 18 september 2015, og firmaet skriver selv at dette egentlig var litt for seint og det vanskeliggjorde bestemmelsen av arter. De skriver:

«Det er viktig å være klar over at gjennomført feltarbeid og dels kildebruk i noen grad avviker fra kravene stilt i utredningsprogrammet på enkelte punkt».

«Registrering av truede vegetasjonstyper.....bare til en viss grad utført.»

«Fuglebestandene er ikke kartlagt i hekketiden.»

Når man tenker på de enorme konsekvensene en utbygging av et slikt omfang vil få, så blir arbeidet som er lagt ned i forkant i forhold til utredning av mulige negative konsekvenser for enkel. 3 fotturer senhøstes etter at det har vært frost skal klare å kartlegge og vurdere plante og dyreliv i og ved siden av berørte vassdrag.

Bestanden av rype har de siste årene vist en nedadgående trend og er kommet på lista over truede arter. Og selv om ryper trekker mellom kyst og innland, så har man også stedegne populasjoner i daler og høyfjellsområder, disse vil være ekstra sårbar for forandringer i nærmiljøet. Det er en kjennsgjerning at vegetasjonen langs elvene/bekkene i høyfjellsområder er svært viktig for ryper spesielt vinterstid. KJSF kan ikke se at gjort studier på hvilke konsekvenser en tørrlegging av elver i et så stort omfang vil gi på både vegetasjonen og dyreliv.

Ferskvannsbiologen AS er et enkeltmannsforetak, hvor Kanstad-Hanssen mangler formell forskerkompetanse innen innlandsfisk og anadrom laksefisk. Kompliserte økosystem som krever breddekompetanse og spisskompetanse som Kanstad – Hansen ikke innehar. Vi stiller også et stort spørsmål med om rapporten er kvalitet sikret av andre fagpersoner eller fagmiljø. Ut i fra våre vurderinger er den utredningen ikke blitt kvalitetssikret. Videre har Ferskvannsbiologen AS litt for tette bånd med TK, og mangler derfor tillit. Vi ønsker at det blir gjennomført ny Konsekvensutredning for overføringer til Skibotn kraftverk av firma og eller Universitets ansatte med spisskompetanse på ferskvannsökologi. NINA og UiT er de to eneste institusjonene som har nok kompetanse til å konsekvens utrede slike inngrep. Her skal nevnes ferskvannsökologi gruppen ved UiT, som allerede har hatt høy forskningsaktivitet i disse økosystemene de siste 10 årene (med hoved fokus på Signaldals-, Kitdals- og Skibotnvassdragene). KJSF kan ikke godta noe annet, og mener at NVE også må stille høyere krav til utredning.

Alternative forslag som vil gi inntrykk av mindre berørt natur enn dagens utbygging.

Alternativer som bør utredes.

I et møte KJSF hadde med TK 30/8-12 ble planene framlagt og TK ville høre KJSFs synspunkt i saken. Desverre unnlot TK å skrive referat fra dette møtet, noe som var avtalt. KJSF har iallefall ikke mottatt noe referat.

Her gav KJSFs representanter tydelig tilbakemelding på hva som kunne aksepteres og hva som ikke kunne aksepteres. Elvene i Breidalen og Sjørdalen er uaktuelt å gi sin tilslutning til. Det KJSF imidlertid foreslo og kan akseptere er en heving av terskelen i Govdajavri. Hvis man hever utløpet med ca 5 meter vil man få et stort vannmagasin i fra dagens maksimale vannstand og oppover, og videre at det kun tillates at dette magasinet tappes ned til vatnets ordinære nivå. Man får følgende fordeler:

Man unngår utvasking av leire, noe som i dag gjør at det er umulig å bygge opp en fiskebestand her. I tillegg får man bort den visuelle forurensningen dagens grå-grønne farge representerer.

Man tilfredsstiller i tillegg kravene i den nye Dyrevelferdsloven, ved at røya beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger som følge av at silt og leire påvirker fiskens helse og velferd.

Man unngår å tørrlegge egg/rogn fra røyer som har gytt, og kan dermed bygge opp igjen en bærekraftig bestand av røye. Tilsvarende slik det var før utbyggingen i 1978. Videre kan man som et avbøtende tiltak gjødsle Govdajavri for å kompensere for tap av primærproduksjon som følge av regulering, tilsvarende det som nå planlegges på Altevatn. Man vil da klare å holde oppe god tilvekst på fisken. For å få best mulig utnyttelse av ressurser, og maksimalt utbytte i oppbyggingen av røyebestander. (I vannene rundt Govdajavri som ble ødelagt under siste utbygging). Så burde det etableres et lite oppdrettsanlegg ved utløpet i Caccajavri som drenerer ut næringssalter til Govdajavri, man får da en vinn-vinn situasjon for både Caccajavri, Govdajavri, Storfjord kraft og alle som ønsker å bruke området til rekreasjon i form av fiske.

Regulant bør pålegges å sette av øremerkede midler til et lokalstyrt fiskeribiologisk fond, som kan brukes for å kompensere for skadene som utbyggingen medfører for fiskebestanden i vassdragene, som er direkte eller indirekte berørt. Bruken av slike midler skal styres gjennom prosjekter av høyfaglig kvalitet og dokumenteres i rapportform

Videre kan KJSF akseptere at smeltevann (alt over minstevannføring) fra Viessogas kan overføres til Govdajavri, men at dette må reguleres uten bruk av damluke (som kan svikte). Det må være fysisk umulig å ta ut minstevannføringen. En svikt som fører til at minstevannføringen uteblir vil kunne utradere flere generasjoner av røye i Kitdalsleiva.

Ved heving av terskelen med 5 meter og kun tapping av disse 5 metrene, så kan KJSF også akseptere Govda 1 under forutsetning av at en liten vannmengde slippes gjennom nevnte terskel og ned Breidalen. Man vil da få en minimums vannføring i hele Breidalen, mot kun nedre deler i dag. Vannmengden som kan tappes (5 meter) vil trolig tilsvare samme mengde som i dag (24 meter tappehøyde) pga økt areal. 5 meter opp fra opprinnelig vannstand tilsvarer ca 22 millioner m³ vann.

Ellers gav KJSF tilbakemelding på at TK bør utnytte og optimalisere allerede utbygde områder før nye elver reguleres. Per i dag utnyttes ikke fallhøyden på ca 60 meter fra Govdajavri og ned til Lavkvannet. Og ved å ta vann direkte fra Govdajavri til Lavka kraftverk vil man kunne utnytte dette fallet til produksjon med minimale investeringer. Man vil jo også her trekke fordeler ved en heving, på grunn av mer fallhøyde.

Hvis utbygger hadde blitt pålagt å øke arealet i Govdajavri og redusert tappehøyden, og i tillegg hadde fått lov å hente inn ekstra vann fra Viessogas og Govda 1. Og utnyttet hele fallhøyden så mener KJSF at alle parter vil kunne tjene på dette. TK vil få økt produksjon med minimale inngrep, og KJSF vil kunne være med på å gjenoppbygge fiskebestanden i Govdajavri. Hele området i og rundt Govdajavri, pluss øvre del av Breidalen vil framstå som mindre berørt enn i dag. Og gi en bedre naturopplevelse for de som ferdes i fjellet.

Innspill til de ulike overføringene

Viessogasoverføringen.

Viessogas søkes overført til Govdajavri gjennom en horisontal overføringstunell. Det tenkes etablert et påhugg ved Langvannet for så å drive en 3 km tunnel til Viessogasjohka, tipp skal etableres i dalføret øst for påhugget. Man søker om å ta alt vann fra Viessogasjohka samt en sidebekk i området.

Vesentlige mangler.

Konsekvenser av tiltaket er ikke godt nok utredet. Nordalselvas betydning som gyte og oppvekstområde for sjørøye er ikke nok dokumentert. Elvelevende sjørøyebestander er sjelden i Norge og av nasjonal interesse å bevare. Kitdalselvas betydning som sjørøyeelv marginaliseres og vektlegges lite, dette har trolig sammenheng med at det aldri har vært solgt fiskekort i elva og det foreligger således ikke noen fangstrapporter. Kanstad-Hanssen i sin rapport burde også være kjent med at det de siste 5 årene har vært fiskeforbud i Kitdalselva. Man bruker også elvas relativt bratte fall i øvre del som en argumentasjon på at den ikke er egnet som gyteelv. Videre vektlegges det ikke at øvre del av vassdraget (som er urørt av elveforbygging) består av tusenvis av naturlige kulper som har store betydning som oppvekstområde for røyeengel.

Under innsamling av stamfisk sesongen 2014 og 15 (i forbindes med Gyro-behandlingen) er det fanget over 50 kjønnsmoden sjørøye i Kitdalselva. Dette burde være med på å underbygge elvas viktige betydning som oppvekstområde for sjørøye.

Fordeler og ulemper.

Fordeler sett med utbyggers øyne er naturlig nok økt vanntilførsel til Govdajavri, men vi som forening og andre brukere av området ser ingen fordeler med dette.

Ulempene er i midlertid mange. Ved å ta alt vann fra Viessogasjohka samt sidebekk så vil man redusere vannstanden i Nordalselva så kraftig at den vil være ødelagt som gyte og oppvekstområde for sjørøye yngel. Og med tanke på at Sjørdalselva fikk kraftig redusert vannføring ved forrige utbygging og i stor grad ble ødelagt som gyte område, så står man stort sett igjen med Nordalselva. Nordalselva er den eneste uberørte delen av Kitdalsvassdraget og er dermed det viktigste gyteområdet og oppvekstområdet for sjørøye i dag i Kitdalselva. Får utbygger ta alt vann fra Viessogasjohka så vil dermed Kitdalselva være ødelagt som sjørøyeelv for alltid. Kitdalselva er en av 9 elver i Norge med en reint elvelevende sjørøyebestand.

Den karakteristiske fossen som åpenbarer seg i Norddals cacca vil også forsvinne. Dette utgjør for mange en vesentlig del av naturopplevelsen når de går eller sykler Norddalsveien. Og bortfall av fossen vil for mange oppleves som om livsnerven i dalen tas bort. Norddalselva er per i dag en urørt elv, og etter hvert en av de få vi har igjen i kommunen. Lavvkarittet

(sykkelløp) som går fra Hatteng til Skibotn går opp Kitdalen og Norddalen, og for mange er fossen i Norddalen en viktig del av opplevelsen på turen. Den er også et signal på at klatreetappen nærmer seg slutten og man er inne på fjellet.

Den reduserte vannmengden vil redusere primærproduksjon langs vassdraget som vil gi redusert beitegrunnlag for vilt, både fugler og pattedyr.

Overføring av Viessogasjohka til Govdajavri vil medføre overføring av ørret til Govdajavri. I dag er det kun røye i Govdajavri og de omkringliggende vannene som er berørt av dagens utbygging. En ny introdusert art vil ha en effekt på dagens røyebestand i Govdajavri. Videre vil dette øke risikoen for spredning av ørret til Caccajavri og vatn i nærområdet til som f.eks Langvannet (768 moh) i Norddalen.

Dagens regulering av Govdajavri har medført stor negative økologiske effekter spesielt med utvasking av leire, og økt vanntilførsel via Norddalen vil gi økte problemer med utvasking av leire.

Utbyggingsalternativer.

Man legger rørgate i eksisterende vei fra Langvannet og vel 2 km mot Viessogas, derfra driver man tunell siste del, ca 1 km. Dette vil gi en billigere utbygging slik at tiltaket kan forsvares økonomisk selv med krav til minstevannføring. Det er ikke behov for å etablere tipp da tunnelmasser brukes til å ruste opp eksisterende vei.

Avbøtende tiltak.

Det settes krav til minstevannføring lik vintervannstand i elva. Tunnel inntaket må fysisk være på siden av bekkeløpene slik at inntak av minstevannføring ikke er mulig. Dette kan ikke mekanisk reguleres da en svikt i vannføring vil ødelegge flere årsklasser med røye yngel i Nordselva. I dialogmøte med TK understreket KJSF at det vil være mulig å ta «overskuddsvannet» og overføre dette til Govdajavri. Men resten av året er allerede vannstanden såpass lav at den bør opprettholdes på dagens nivå.

Eksisterende vei hvor rørgate legges ned rustes opp med stikkrenner og grus. Dette er en populær turvei, hvor bl.a. Lavkarittet går. Veien er godt synlig i terrenget i dag og vil etter en opprusting fremstå som penere, og ikke minst mer brukervennlig enn i dag.

Konklusjon.

Tiltaket er omstridt og kan ikke innvilges slik det foreligger. Krav om minstevannføring er en selvfølge, og en eventuell utbygging må være av en slik art at minstevannføring ikke kan tas ut. Tiltaket kan kun anbefales hvis utbygger er villig til å heve terskel i Govdajavri med 5 meter og redusere tappehøyden slik som beskrevet tidligere. KJSF ønsker at skadene fra tidligere utbygging reduseres og er derfor villig til å akseptere redusert vannføring (ned til minstevannføring) i Viessogasjohka mot muligheten for å kunne bygge opp igjen Govdajavri som et godt røye vann. Ved å regulere opp Govdajavri og redusere tappehøyden vil miljøeffektene bli vesentlig redusert og forbedre vekst vilkårene for røye

Poikkiharjut II.

Det søkes om å anlegge en kanal fra Kortelvs kardvatnet og overføre dette vannet til Fiskelaus. Likeledes søkes det om å drive et borhull til Bogelvvatnet og overføre også dette vannet til Fiskelaus. Den eksisterende overføringstunnelen fra Halordalsbekken forlenges med ca 1200 meter bort til utløpet fra Fiskelausvann. Vannet vil da overføres via eksisterende tunnel, via Sør dalssmåvannene og 'Cazajávri ned til Govdajavri. Det vil være nødvendig å gjenåpne anleggsveien fra 'Cazajávri til påhugget ved Sør dalssmåvatnan.

Vesentlige mangler.

Konsekvenser av tiltaket er ikke godt nok utredet. Det er flere faktorer vi som forening ikke kan godta uten grundige undersøkelser i forkant. For det første er det ikke gjennomført prøvofiske i Fiskelausvannet i Sør dalen. Som kjent fra flere høyfjellsvann kan en røye populasjon over tid splitte seg i flere genetisk adskilte populasjoner og etablere dypt levende "dvergryoe" former i tillegg til "normal røye". Fiskeribiologiske undersøkelser inklusive genetiske undersøkelser må på plass for å avkrefte eller bekrefte tilhørighet mellom røye populasjon i Fiskelausvannet og Caccavannet. I verste fall vil det kunne påvirke og ødelegge den unike røye populasjon med storvokst røye i Caccavannet.

Et grunnleggende prinsipp i forvaltning er føre var prinsippet. Foreningen har selv søkt Fylkesmannen om å flytte fisk fra Moskogaisivatnet til Moskogaisielva, hvor naturlig vandring er mulig. Foreningen har fått avslag på grunnet føre var prinsippet. Og man kan på bakgrunn av dette konkludere med at Fylkesmannen ikke på noe som helst tidspunkt vil godkjenne å flytte røye fra Fiskelausvann ned til Cacca hvis KJSF skulle søke om tillatelse til dette i dag.

Dette prinsippet må naturlig nok også gjelde i denne saken, hvor fisk flyttes mellom vassdrag som har vært adskilt siden siste istid. Videre kan det også skje overføring av uønskede parasitter mellom vassdragene som må vektlegges og undersøkes.

Foreningen har lagt ned en massiv innsats over 25 år med å kultivere Caccavannet, og omkringliggende mindre vann, og vi kan ikke godta at dette langsiktige arbeidet ødelegges med et slikt inngrep.

En tilnærmet tørrleggingen av sørdalselva vil også ha en negative miljøeffekt på planter og dyr i Sør dalen. Og selv om man i Sør dalen finner en del små bekker som kommer ned fra dalsidene, vil dalbotn ligge igjen tilnærmet tørr. Følgende må derfor utredes: Effekten på vegetasjonen langs vassdraget ved en tørrlegging av elva. Alternativt, hvor stor minstevannføring vil kreves for å opprettholde vegetasjonen på et akseptabelt nivå. Og hvilke konsekvenser på småviltbestandene vil bortfall av næringsrik vegetasjon langs vassdraget ha?

Fordeler og ulemper.

I likhet med Viessogas overføringen så er eneste fordelen med dette tiltaket rent bedriftsøkonomisk for utbygger i forhold til økt tilførsel av vann til Govdajavri.

Ulempene er flere. Man vil ved gjennomføring av dette tiltaket automatisk overføre både fisk og plankton mellom vann som aldri tidligere har hatt naturlig forbindelse. Dette vil kunne endre hele det økologiske systemet i nedenforliggende vann, og i verste fall utradere den storsvokste røya som finns i Caccavannet. Det er i dag kjent og dokumentert at det i enkelte vann kan finnes ulike røyeformer som er genetisk forskjellig og tilpasset ulike habitater i vatnet. Som eksempel kan nevnes Fjellfauskvatnet i Målselv kommune og Skogsfjordvatnet i Karlsøy kommune hvor vi finner dypt levende småvokste røyeformer som er genetisk forskjellig fra «normal røya». Man kan ikke utelukke at slike røyeformer finnes i Fiskelausvannet og dermed kan overføres til både Sør dalssmåvannene, Caccajavri og til slutt ende opp i Govdajavri. Det skal nevnes her at Fiskelausvannet er og har vært et vann bestående av kun småvokst røye av svært dårlig kvalitet og brukes ikke av lokalbefolkningen som fiskevann.

Etter førets utbygging ble Halordalsvatnet kanalisert over til Sør dalssmåvannene, Caccajavri og Govdajavri. Halordalsvatnet er et isbrepåvirket vann som med stor sannsynlighet senket temperaturen og vannkvaliteten (partikulært materiale fra isbre) i både Sør dalssmåvannene, Caccajavri og i Govdajavri. Begge disse faktorene vil bidra til redusert primærproduksjon i vannene som er berørt. Ved ytterligere å overføre Fiskelausvannet (886 moh), Bogelvvannet (925 moh) og Kortelvskarvannet (939 moh) vil vi få en ytterligere temperatur reduksjon og forverring av oppvekstsvilkårene for røye i vannene som blir berørt.

Bilde 4. Bogelvvannet 10 august 2015, fortsatt lav temperatur og is på vannet.

Utvasking av slam etter tunelldrif vil de første årene utgjøre et problem i form av partikulære masser i vannene nedenfor. Dette vil kunne gi jordsmak i fisk og føre til unødvendig lidelse for fisken.

Sørdalselva vil gå fra å ha en marginal vannføring til å bli tilnærmet tørrlagt. Naturen langs elva har i dag i stor grad reetablert seg og tilpasset seg den nye lavere vannføringen, og har en tilstrekkelig vannstand til å opprettholde en primærproduksjon som gir beitegrunnlag for både fulger og pattedyr. Virkningen på fiskebestanden er svært kompleks ved regulering av elver, ved at vassdraget skifter karakter fra utspring til utløp. Produksjon av bunndyr og fisk i rennende vann er i større grad enn innsjøer være avhengig av næringstilførsel fra ovenfor liggende vann. Overføring av Fiskelausvannet, Bogelvvannet og Kortelvskarvannet til Govdajavri vil som nevnt tilnærmet tørrlegge Sørdalselva med påfølgende ødeleggelse av det som er igjen av stasjonær røye og sjørøye i hele Sørdalselva. Det vil også påvirke resten av sjørøyebestanden i Kitdalselva negativt.

Bogelvfossen som er et kjent landemerke vil forsvinne. Denne fossen er synlig fra hele øvre del av Kitdalen, og bortfall av både fossen og tørrlegging av Sørdalselva vil forringe dalens attraktivitet som turområde. Man kan si at man fjerner livsnerven i dalen, og vandring inn dalen vil oppleves mer som en nødvendig transportetappe, enn rekreasjon.

Tunelldrif vil også føre til gjenåpning av massedeponi, som blir lagt i området ved Sjørdalssmåvannene og framstå som nok et sår i naturen, i tillegg til å fylle igjen mye av vannet.

Utbyggingsalternativer.

Etablering av minikraftverk under Sjørdalscacca. Man vil da unngå å overføre vann fra Fiskelaus til Sjørdalssmåvannene og videre til Cacca, og man beholder vannføringen i Sjørdalselva. Ved å legge kraftverket under Sjørdalscacca vil man fra utløpet av Fiskelaus ha en fallhøyde på ca 450 meter.

Avbøtende tiltak.

Man henter ikke vann fra Bogelvvannet, og beholder således den karakteristiske fossen. Videre benyttes eksisterende vei inn til kraftstasjonen, og man driver en tunell fra kraftstasjonen til vanninntaket ved Fiskelaus.

Konklusjon.

Tiltaket er omstridt og kan ikke innvilges slik det foreligger. Konsekvensene av ulike temperatureffekter på primærproduksjon og fiskebestandene i de berørte vannene må konsekvens utredes. Påvirkning på nedenforliggende vann ved sprengning og tunelldrif må konsekvens utredes. En genetisk analyse av røye fra Fiskelausvannet må gjennomføres og sammenliknes opp mot røye fra Caccjavri med tanke på genetisk forurensning ved en eventuell overføring av røye. Total mangel på biologisk undersøkelse og konsekvens analyser av dette tiltaket betyr at naturmangfoldlovens § 9, føre-var-prinsippet ikke er overholdt.

Disse analysene må gjennomføres av en aktør som har kompetanse på området, og slik vi ser det vil det bety at fagmiljøet ved UiT eller en tilsvarende aktør som for eksempel Akvaplan-NIVA. Hvis det dokumenteres genetiske forskjeller må overføring til Sjørdalsvannene utelukkes.

Govdaoverføringen (alt 3).

Overføringen innebærer at det etableres et påhugg ved sydøstenden av Govdajavri og en 6300 meter lang tunell drives langs nord-øst siden av Breidalen. Tanken er å hente inn tre elver og overføre disse til Govdajavri. De tre elvene som skal hentes inn er Gosselva, Stormvollelva og Rakkheimelva.

Vesentlige mangler.

Konsekvenser av tiltaket er ikke godt nok utredet. Det er ikke gjennomført tilstrekkelig feltarbeid av Ferskvannsbiologen AS i Breidalen jamfør vedlegg 5. Et av kravene er at det skal gjennomføres fysiske undersøkelser i vassdrag som tidligere ikke er beskrevet (hvor det er mangel på eksisterende data). Vi kan ikke se at det er gjennomført tilstrekkelig prøvofiske i øvre del Breidalselva eller i sideelvene som drenerer ned i Breidalselva som vil bli berørt av utbyggingen.

Til sammen er det fanget 9 fisk som må betraktes om svært mangelfull data for å kunne trekke noen konklusjoner. KJSF kjenner til at det i disse vassdragene finnes rikelig med stasjonær elvelevende røye og ørret som ikke er beskrevet eller dokumentert i denne rapporten. Videre er det gjort funn av steinulke helt opp til Aliberget i Breidalen. Vi kan ikke godta at disse røye og ørret formene ikke blir kartlagt og genetisk testet opp mot nærliggende røyevann. Vi kan risikere å miste unike elvelevende røyestammer gitt en utbygging. Videre er steinulke også en truet art som må undersøkes og vurderes å ta vare på.

En «regulering» av elvene i Breidalen vil føre til at hele nordsiden av dalen tørrlegges med konsekvenser for vegetasjonen og dyreliv. Kanskje spesielt rype vil påvirkes negativt som nevnt tidligere i dette dokumentet.

Fordeler og ulemper.

Også i forhold til dette alternativet er det kun bedriftsøkonomiske fordeler for utbygger, og ingen fordeler for andre.

Ulemper er det imidlertid mange av. Det er i dag elvelevende småvokst røyebestander i Breidalselva, Stormvoldelva, Rakkheimelva og Doggelva. I tillegg er det en røye populasjon i Rakkheimvannet. Tørrlegging av tre elver i Breidalen vil få konsekvenser for elvelevende røye i Breidalen. Disse røyepopulasjonene kan være unike røyepopulasjoner tilpasset slike system over flere tusen år. Tilstedeværelse av slike populasjoner er kjent og dokumentert av UiT.

Breidalen blir ofte brukt som et samlebegrep om områdene Aliberget – Stormvollen – Rakkheimen – Golda – Treriksøysa – Veltvannet. Og har alltid vært ansett som «indrefilet» hva jaktområder for småvilt angår innenfor vårt arbeidsområde. Og foreningen har en jaktgamme i området som ble bygd i 1998.

Det er i dag 4 elver av en viss størrelse i Breidalen, alle på nordsiden av dalen. En tørrlegging av tre av disse: Gosselva, Stormvollelva og Rakkheimelva vil få enorme negative

konsekvenser på botanikk og deretter småviltet i dalen. Det vil videre redusere vanntilførselen til nedre del av Breidalselva så kraftig av man vil få samme effekt langs denne. Breidalselva består i nedre del av en del naturlige vannspeil, i tilknytning til disse holder mange ulike fuglearter til. Både fugler på trekk og hekkende fugler i området. Ved å fjerne tilførselen av vann til disse speilene vil de kunne bli sterkt redusert eller i verste fall tørke inn. Slike mindre vann er naturlig nok også tilholdssted for ulike typer insekter, som i neste omgang er mat for fugler. Etter KJSF sin oppfatning, vil ikke en tørrlegging av disse elvene og samtidig bevaring av småvilt bestanden i dalen være forenelig.

Breidalen er allerede sterkt berørt etter forrige utbygging. Nedre del av dalen har reetablert seg i ganske stor grad etter forrige utbygging og skal således betraktes som urørt natur. Øvre del av dalen er mer eller mindre ødelagt som rekreasjonsområde, og ingen bruker dette lengre som turområde. Både sommer og vinter blir dette bare en transportetappe for å komme seg mellom høyfjellet og til nedre del av dalen. Skulle framlagte planer bli gjennomført vil også nedre del av dalen i stor grad være ødelagt, både som tur, jakt og fiskeområde. Videre frykter KJSF at en tørrlegging av tre elver på nordsiden fører til at myrområdene i Breidalen tørker inn.

Utbyggingsalternativer.

Man gjennomfører kun tidligere omsøkte tiltak som hadde navnet Govdaoverføringen (alt 1). Dette innebærer at kun den nærmeste elva (Gosselva/Ruovddásjohka) overføres til Govdajavri.

Avbøtende tiltak.

Det settes krav til at det slippes ut en minstevannføring ved tidligere utløp fra Govdajavri, slik at man opprettholder en viss grad av rennende vann i den øvre del av den tidligere Breidalselva. Det drives tunnel som beskrevet i søknad slik at bare påslaget og vann inntaket er synlig i dagen. Som en kompensasjon for tap av næringssalter i Govdajavri, er det behov for gjødsling av vannet, for å holde oppe primærproduksjon på tilsvarende nivå som før utbyggingen.

Konklusjon.

Tiltaket er omstridt og kan ikke innvilges slik det foreligger. Det må settes krav til mistevannføring fra tidligere utløp fra Govdajavri og ned Breidalen. Røyepopulasjonene i alle elvene i Breidalen må vurderes genetisk for å unngå tap av unike fiskepopulasjoner. Dagens manglende biologisk undersøkelse av dette tiltaket betyr at naturmangfoldlovens § 9, føre-var-prinsippet ikke er overholde.

Tiltaket kan kun anbefales hvis utbygger er villig til å heve terskel i Govdajavri med 5 meter og redusere tappehøyden slik som beskrevet tidligere. KJSF ønsker at skadene fra tidligere utbygging reduseres og er derfor villig til å akseptere at nok en elv overføres til Govdajavri mot muligheten for å kunne bygge opp igjen Govdajavri som et godt røyevann. Ved å regulere opp Govdajavri og redusere tappehøyden vil miljøeffektene bli vesentlig redusert og

forbedre vekst vilkårene for røye. Videre vil fiske i vannet få en vesentlig forbedret dyrevelferd som en konsekvens av bedret vannkvalitet.

Det må stilles krav om følgende utredning før det tas stilling til omsøkte tiltak: Effekten på vegetasjonen langs vassdragene ved tørlegging må utredes. Alternativt, hvor stor minstevannføring vil kreves for å opprettholde vegetasjonen på et akseptabelt nivå. Og vil det være praktisk mulig å kontrollere at minstevannføring opprettholdes til enhver tid. Det må gjøres en studie av konsekvenser på småviltbestandene ved bortfall av næringsrik vegetasjon langs vassdraget med spesiell fokus på rødlistearten rype. Effekten på vannspeilene i Breidalselva, og konsekvenser for insekts og fuglelivet i tilknytning til disse må også utredes.

Utbyggerne Troms Kraft og Statskogs manglende tillit

Manglende tillit til TK.

Ingen tiltak er gjennomført med å kompensere for skader fra tidligere utbygninger i Kitdalsvassdraget. Det er ikke satt ut røye i Govadjavri, ei heller i Sjørdalselva som konsesjonsvilkårene tilsier. Ingen organisasjoner har fått noe tilskudd fra regulant for å rette opp skaden som TK har påført økosystemet i Kitdalsvatnene. Et minimum bør være at det settes av et øremerket fond som Storfjord kommune disponerer for å rette opp fremtidige skader som følge av kraftutbyggingen. Dette fondet må være av en slik størrelse at det også kompenserer for manglende tiltak gjennom 38 år.

KJSF har skriftlig henvendt seg til TK angående forslag til en mer fiskevennlig regulering av Govdajavri uten å bli hørt. Blant annet ble det i 1998 laget en handlingsplan for Govdajavri, hvor en rekke fiskeforbedrende tiltak ble nevnt. Handlingsplanen ble oversendt til TK i 1998. KJSF har til gode å få svar på denne henvendelsen.

Det var en rekke vilkår knyttet til utbyggingen som ble satt rettet mot kultiveringstiltak i «Skjønn i anledning avståelse av grunn og rettigheter i forbindelse med utbygging av Skibotnkraftverk (Rettsbok for Lyngen Herredsrett, sak nr: 28/76B). Her skal nevnes bilag nr 1. punkt 14 a, b, c og d i vilkårene (vedlegg 1). Et eksempel her er punkt d hvor det står "*d. å foreta utfisking (uttynninger) dersom reguleringen fører til overbefolkning eller forverrer de naturlige forholdene*", sitat slutt.

Det eneste KJSF kjenner til av fiskerirelatert aktivitet TK har bekostet er et prøvofiske utført av Øyvind Kanstad Hansen høsten 2002, her stilte foreningen opp gratis med mannskap og leie av hytte og utstyr for gjennomføring av prøvofisken. KJSF fikk her heller aldri tilsendt rapport eller informasjon om resultatene fra dette prøvofiske.

I høringsdokumentet til TK, står det at status for Govdajavri er overbefolkning basert på Øyvind K. Hansen sin rapport fra 2002. Det er fortsatt ikke per dags dato gjennomført uttynningsfiske i vannet som var et av vilkårene jamfør punkt 14, d. Videre står det på side 41 (B. Kitdalsvassdraget) i Rettsbok for Lyngen Herredsrett, sak nr: 28/76B at det i konsesjonsbestemmelsene punkt 16 II A pålegges å sette ut fisk for å kompensere for ødelagt produksjonsområde. Det er også et vilkår som ikke er etterkommet på noen tidspunkt. Slik vi ser konsekvensene av Skibotn utbyggingen i dag så har TK i liten grad vært villig til å følge opp konsesjonsvilkårene satt i Rettsbok for Lyngen Herredsrett, sak nr: 28/76B.

Det skal nevnes at KJSF var en høringspart ved utbyggingen av Skibotnkraftverket (Kilde: Rettsbok for Lyngen Herredsrett, sak nr: 28/76B side 41). Foreningen var også behjelpelig med båt og hytte i forbindelse med fiskeribiologiske forundersøkelser gjort i 1972, av Hans Kristian Andersen ved Tromsø Museum.

Videre var styret i KJSF i møte med TK høsten 2012. Møte ble ledet av Jostein Jerkø fra TK, hvor deres nye planer ble formidlet. Under møtet kom KJSF med en rekke forslag og innspill overfor TK angående de nye planene. Det ble avtalt at TK skulle lage et referat fra møte hvor våre «innsigelser» ble tatt med. Men heller ikke her har vi hørt eller sett referat.

Manglende tillit til Statskog.

KJSF har drevet kultiveringsarbeid siden 1980 tallet for å prøve å rette opp noe av skadene som ble påført fjellområdet i forbindelse med utbyggingen i 1979. Foreningen har fått begrenset økonomisk støtte til dette arbeidet fra «grunneier» Statskog. Her skal nevnes at Statskog de siste årene har endret på praksis med støtte til kultiveringstiltak i Kitdalsvannene som ikke prioritert. De støtter i dag kun tiltak som de karakteriserer som «nærområde», hvor Kitdalsvannene er definert som et ikke nærområde og dermed ikke kan få støtte.

KJSF har derfor måtte søke etter andre kilder for å holde kultiveringstiltakene oppe. I 2012 var vi heldig og fikk støtte fra Fylkeskommunen, gjennom FYSAK. Videre har forsvaret vært behjelpelig med transportoppdrag i forbindelse med vår aktivitet, og lån av infrastruktur som laget har trengt til lagringa av kultiveringsutstyr. Man kan derfor si at KJSF har klart å drive kultiveringsarbeid på tross av og ikke på grunn av Statskog.

Foreningen opplever stadig som med TK manglete svar på skriftlige henvendelser til Statskog. Og saker som blir avtalt i møter overholdes ikke. KJSF har siden etableringen i 1971 jobbet for å legge til rette for utøvelse av friluftsliv i vårt nærområde Kitdalen-Breidalen, men i alle år følt Statskog som en motspiller og ikke en medspiller.

Grunnen til at dette nevnes er for å vise at ingen av eierne i Storfjord kraft bringer tillit inn i det nye selskapet, og det kan derfor være svært vanskelig å forholde seg til både muntlige og skriftlige uttalelser som kommer i forbindelse med omsøkte tiltak. KJSF stiller videre spørsmål med hva det er i de nye omsøkte tiltakene fra Storfjord kraft som gjør at Troms kraft eller Storfjord kraft skal begynne å overholde sine konsesjonsforpliktelser nå, når Troms kraft ikke har vært villig til å gjøre det i snart 40 år. Det er heller ingen fungerende kontrollorgan som pålegger utbygger å gjøre dette. Det er derfor vanskelig å forholde seg til utbygger og stole på at en eventuell ny utbygging vil foregå i henhold til planen.

Man kan også stille spørsmål ved om Statskog sikter sin rolle som grunneier, da de har en sterk interesse av at tillatelse til utbygging gis. Gjennom å ha etablert Storfjord kraft sammen med Troms kraft får man en konflikt mellom sterke økonomiske interesser og ansvaret Statskog har som grunneier. Statskog er en forvalter av vår felles eiendom hvor allemannsretten står veldig sterkt, og det er grunn til å stille spørsmål ved om grunneier her tar hensyn til og vektlegger allemannsretten, eller om økonomiske hensyn overstyrer deres handlinger. Ville f.eks. Statskog stilt strengere krav om utredninger til Troms kraft hvis de ikke hadde vært medeier i Storfjord kraft, når utbygging i Breidalen er i direkte konflikt med en utbygging i Stordalen.

Vedlegg 1. Utdrag av Rettsbok for Lyngen Herredsrett, sak nr: 28/76B at det i konsesjonsbestemmelsene punkt 14 II A pålegges å sette ut fisk for å kompensere for ødelagt produksjonsområde.

4

13.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsetting av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvilstilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almennheten med mindre NVE trefter annen bestemmelse. Spørsmålet om stenging av anleggsveier i fjellet blir å avgjøre av NVE i samråd med Landbruksdepartementet og Storfjord kommune. Ved utstikking av anleggsveger skal samtlige berørte myndigheter tas med på råd.

14.

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingene, reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren

- a. forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene,
- b. slippe inntil 120 000 m³ som lokkeflommer fra Galgjav'ri for å lette laksens oppgang ovenfor kraftstasjonen,
- c. anordne sperregitter foran tappetunneler og utløpet av kraftstasjonen hvis kostnaden med tiltakene står i rimelig forhold til det som oppnås,
- d. dekke utgiftene til ekstraordinært jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden,
- e. foreta rydding av neddemte arealer, herunder finrydding av garnplasser etter nærmere bestemmelse av departementet eller den dette bemyndiger, samt med års mellomrom etter at reguleringene er satt i verk, å foreta etterryddinger og fjerning av løst trevirke som er til vesentlig ulempe for utøvelse av fiske.

II.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av vedkommende departement eller den dette bemyndiger

- a. å sørge for fangst eller produksjon⁴ av den stamfisk som er nødvendig for at utsettingspålegg som gis i henhold til punkt b, til enhver tid kan effektueres,
- b. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) i det antall, av de arter og stammer, den

størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,

- c. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
- d. å foreta utfliskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.

III.

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet eller den dette bemyndiger bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV.

Dersom konsesjonæren unnlater å effektivere de årlige pålegg om tiltak som blir bestemt, kan han av departementet ilegges en løpende bot som minst motsvarer det gitte påleggs kostnad for regulanten, inntil pålegget er effektivt.

15.

Konsesjonæren plikter, dersom departementet finner det nødvendig, å utføre og vedlikeholde grunddammer (terskier) i de elvestrekninger som berøres av reguleringene og overføringene.

Videre plikter konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen å utføre sikringsarbeidet i reguleringsmagasinenes strandsoner og i Skibottselva nedenfor kraftstasjonen.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig deretter. Utførelsen undergis offentlig tilsyn. Utgifter i forbindelse med planlegging og tilsyn utredes av konsesjonæren.

16.

De neddemte områder ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye eller har over 8 cm stammediameter målt i 25 cm's høyde. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye. Høyden regnes vinkelrett mot bakken. Rydding skal være fullført senest to år etter første neddemming av vedkommende areal.

Ryddingen skal så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for småvilt.

17.

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for spreng-